

9.27x29.11	1	עמוד 21	כותרת - הארץ	27/01/2023	84760557-2
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

יאיר אסולין

קטע לסיום

רק העם יכול

נכון לעכשיו, המרוויח הגדול ביותר מהמראות המרשימים באמת של ההפגנות בשבועות האחרונים הוא ראש הממשלה בנימין נתניהו. פעמיים הוא מרוויח: ראשית, ספק אם יש תעמולה יעילה יותר, מוחצת יותר, מאשר ההפגנות האלה, הגדולות, המתנהלות בחופשיות רבה, במרכזי הערים, כדי לייצר את המצג הליברלי שעליו הוא עמל מאז שנבחר. הנה, הוא יכול לומר בפשטות, תראו את ההפגנות. שנית, נתניהו מרוויח כאשר התמונות מההפגנות האלה עוזרות לו לגבש עוד ועוד את המחנה שלו, לסמן מי בפנים ומי בחוץ, להעצים את תחושת הרדיפה וחוסר הצדק שחשים רבים, ובעיקר את התחושה של מי שלא מזדהים עם אותם מוחים – או לחילופין, דעתם מורכבת יותר על מה שמתחולל – שהוא כביכול האלטרנטיבה היחידה.

ושני הרווחים האלה של נתניהו קשורים ישירות לאופי של המחאה כפי שהיא עתה: חוסר הנכונות לאתגר באמת את הסדר הישראלי הישן. חוסר הנכונות לשאול שאלות גדולות, קיומיות על המקום הזה, על הסדר שמסדר אותו, על מוקדי הכוח שמשתמשים בכמיהה הישראלית לדמוקרטיה כדי לשמר ואף להעמיק את כוחם. כל עוד המחאה מתנהלת בדיוק על פי התסריט שכתב לה מראש: מהדהדת שוב ושוב את אותם מסרים מוכרים, מזמינה שוב ושוב את אותם דוברים שיאמרו במלים אחרות את מה שאמרו באינספור מחאות קודמות, כל עוד היא לא מעזה להתכונן באמת למציאות בעיניים, להכיר ברוח השינוי הגדולה, ההכרחית, של הזמן הזה, בקיום שמשתנה, בצרכים הרגשיים העמוקים – היא נשארת סגורה בתוך עצמה, ומקיימת את מה שאמר פעם עמוס קינן על החברה הישראלית, שהיא הכי הרבה "אוהבת לאהוב את עצמה".

אם משתתפי המחאה ומוביליה יהיו מוכנים לשלם מחירים אמיתיים בכוחם ובמעמדם, אז היא תוכל לשוב קטגוריות ולסחוף רבים

אי אפשר להיאבק היום על הדמוקרטיה בלי לשאול איך מממשים את הערך הגדול הזה בזמן שבו כמעט כל האופנים שדרים כס אנחנו ממשים את הערכים שלנו משתנים מהותית, בכל תחום. איך מולידים מחדש את הרעיון הדמוקרטי ואת האמון בו. מי שחייבים שהם והילדים או הנכדים שלהם מבינים באותו אופן מושגים כמו שלטון העם או שוויון, או ריבונות או בחירות ואפילו משפט – לא מבינים את הזמן שאנחנו חיים בו. כל עוד המחאה זועקת בעיקר את אובדן הכוח של הסדר הישן, כל עוד היא מסרבת לדבר גם על הכשלים העמוקים של העבה, לעשות חשבון נפש פומבי, מהותי, על הסיבות שבגללן הגענו לאן שהגענו (בין היתר גם בגלל הפעולות של רבים שעכשיו זועקים); כל עוד היא לא באמת נותנת מקום לקולות ולמשבר האמון העמוק במוסדות המדינה, כל עוד היא עסוקה בעיקר בהאדרה עצמית והאדרת העבר, היא דומה יותר למחאות ההיסטוריות של הכנסייה או האצולה ובכך היא משרתת יותר מכל את השלטון.

למחאה הזו יש פוטנציאל אדיר. אבל היא חייבת להבין מי היא באמת, מה הסיפור הגדול שהיא מספרת. אם המחאה תעז לגעת בכאבים הישראליים האמיתיים, אם היא תהיה מחאה של צמיחה ולא של קיפאון, אם היא תהיה רדיקלית במובן של התמודדות אמיתית עם השורשים, אם המשתתפים בה והמובילים אותה יהיו מוכנים לשלם מחירים אמיתיים בכוחם ובמעמדם ובהונם הממשי והסימבולי, אם היא תעז להעמיד עמדה רוחנית משמעותית כלפי המציאות – או אז היא בהחלט תוכל לשוב קטגוריות וחלוקות וגילאים ולסחוף אחריה רבים ושונוים. אז היא גם תהפוך לאיום וכוח אמיתי מול השלטון וכוונותיו. וכמו שכבר אמר הרצל בקו"ג נגד הציוני הראשון: רק העם עצמו יכול להושיע את עצמו. ואם הוא לא יושיעו – אין לו תשועה כלל. וזו כל תורת הישועה והמיחאה על רגל אחת.